

KNNV-reis Lechtal (Oostenrijk) ***3 t/m 14 juli 2012***

KNNV-reis

Lechtal (Oostenrijk)

3 t/m 14 juli 2012

Verslagen en waarnemingen gemaakt door de deelnemers.

Foto's gemaakt door: Margriet Bekking, Rita Ketner-Oostra, Marijke Kaaijk, Theo Kortekaas, Geert van Poelgeest, Annie Vos.

Samengesteld door: Margriet Bekking

INHOUDSOPGAVE:

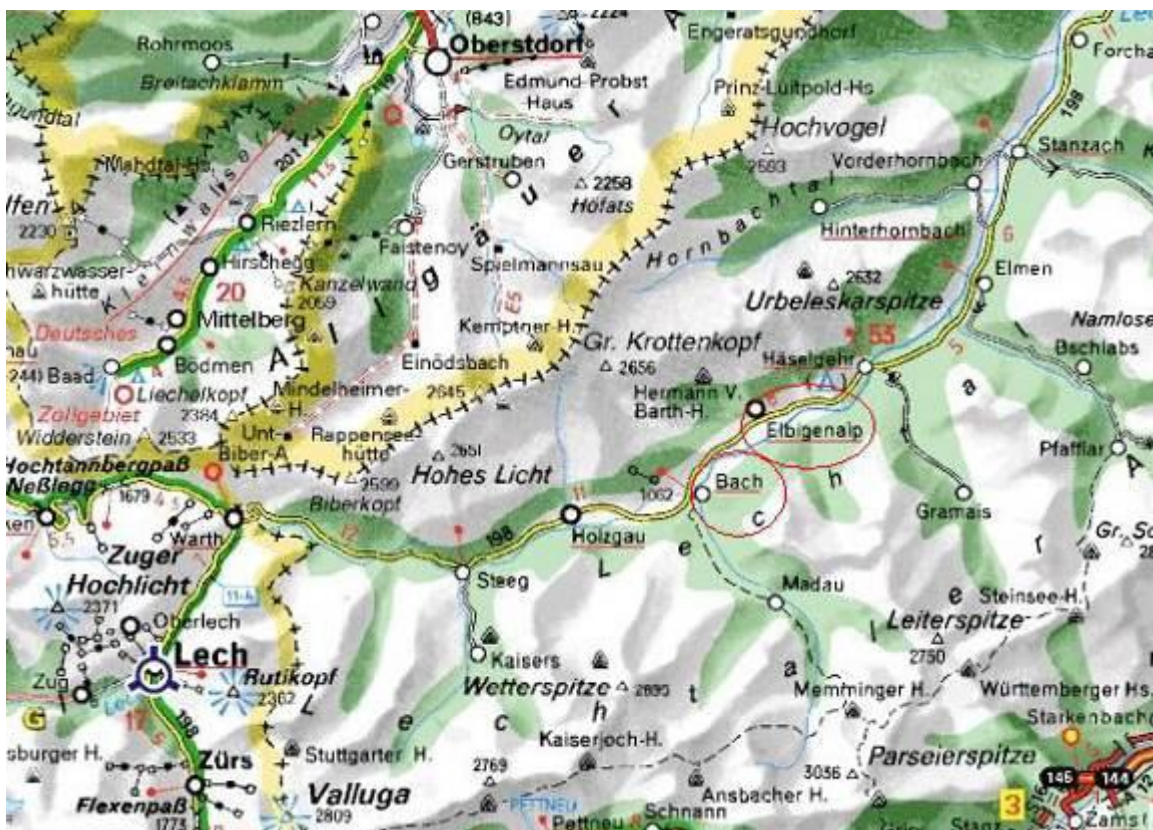
Algemeen	4
Dagverslagen	8
Geologie	29
Waarnemingen:	
1- Planten	30
2- Vogels	45
3- Zoogdieren e.a.	46
4- Vlinders	47
5- Insecten e.a	50

Algemeen

KNNV-reis Lechtal – 3 t/m 14 juli 2012 (tekst programma aankondiging)

Het Tiroler Lechtal staat sinds enkele jaren op het reisprogramma van de KNNV. Dit rustig gelegen dal strekt zich over ca. 30 km uit, van Reutte bij de Duitse grens tot aan Steeg en ligt op ca. 1000m hoogte. De rivier de Lech is nog een van de weinige alpiene wildwaterrivieren in West-Europa. Ter weerszijden wordt het dal begrensd door de Allgäuer en de Lechtaler Alpen (kalk) met toppen tot boven de 3000 meter. De zijdalen kenmerken zich door kloven, watervallen en prachtige almen. De weides in het dal en de hoger gelegen almen zijn zeer bloemrijk. We hebben er in 2007 en 2009 het hoofddal en enkele zijdalen verkend. De wandelmogelijkheden in dit gebied zijn legio; vanuit de hoger gelegen zijdalen, welke per openbaar vervoer te bereiken zijn, wandelen we nog dieper de bergen in naar bloemrijke almen en idyllisch gelegen bergmeertjes. Om ten volle van de mooie alpenpanorama's en -flora te kunnen genieten, is er een overnachting in een van de berghutten op ruim 2200m hoogte ingepland. Ook enkele excursies naar het uitgestrekte wandelgebied bij het dorp Lech (gelegen in Vorarlberg) worden in het programma opgenomen, zoals de prachtige hoogtewandeling over de almweiden van de Rüfikopf naar Zürs. Bij het dorpje Bach brengt de enige stoeltjeslift in het Lechtal ons naar de almen van de Jöchelspitz op 1800m hoogte, waar een mooie rondwandeling over de panoramaweg en de Alpenrosensteig gemaakt kan worden. De meeste wandelingen zijn gepland op een hoogte tussen 1500 en 2300m. We verblijven in een gezellig familiehotel, centraal gelegen in het dorpje Bach, met 1 x een overnachting in een berghut. De heen- en terugreis gaat per dagtrein, het vervoer ter plaatse per openbaar vervoer (bus). Meer informatie over de eerdere Lechtalreizen in 2007 en 2009 is te vinden op onze website www.knnv.nl/arc onder "Verslagen".

Deelnemers:

Achterste rij van links naar rechts: Piet Smeets, Emanuel Kneepkens, Geert van Poelgeest, Marijke Kaaijk, Marian Barendtszen, Theo Kortekaas, Rita Ketner-Oostra, Pieter Ketner;

Vooraan: Sjef van Beek (liggend), Annie Vos, Margriet Bekking (reisleiding), Walter van der Meer.

Verblijf:

Hotel-Gasthof ALPENBLICK (Familie Neubauer),

Unterbach 10

A-6653 Bach

Tel.: 0043-5634 6366

www.alpenblick-bach.at

info@alpenblick-bach.at

Voorwoord:

Op dinsdag 3 juli start mijn derde reis voor de KNNV naar het door mij zo geliefde Lechtal in Tirol. In de trein in Arnhem maak ik kennis met de deelnemers; er zijn bekende, maar ook nieuwe gezichten bij. Met name tijdens de eerste excursiedagen is het voor de een een 'feest der herkenning' van plant en dier en voor de ander het genoegen van een eerste kennismaking. Er is zoveel te zien en te ontdekken.... Ik verheug me erop.....

Margriet Bekking

Excursieprogramma

Dinsdag 03-07-12   *Dag 1 – heenreis*

Woensdag 04-07-12   *Dag 2 – Stanzach/Forchach.* Inloopwandeling over een klein traject (nr.11) van de in september 2011 geopende “Lechweg” (een lange-afstands-pad van 120 km van de Lechbron bij de Formarinsee bij Lech tot aan de Lech-waterval bij Füssen), langs de ‘wilde’ Lech met Wildfluslandschaft. Ca. 6,5 km langs de rivier van Stanzach naar Forchach, waar een voetgangershangbrug over de Lech is.

Donderdag 05-07-12   *Dag 3 – Kaisers /Edelweisshaus.* Vanaf het Edelweisshaus (gelegen op 1530m) maken we een rondwandeling langs de Muttekopf (2046m). De hellingen zijn hier bekend vanwege de bloemrijke alpenweiden.

Vrijdag 06-07-12   *Dag 4 – Alperschontal.* Wandelen door het dal bij Madau naar het Alperschontal.

Zaterdag 07-07-12   *Dag 5 – Lech/ Zürs.* In Lech gaat de Rüfikopfbahn naar ca. 2200m. Vanaf het bergstation lange afdaling langs enkele sneeuwveldjes met de allereerste voorjaarsbloeiërs en over bloemrijke hellingen naar het verder in het dal gelegen dorpje Zürs.

Zondag 08-07-12   *Dag 6 – Holzgau/Bach.* Traject van de nieuwe Lechweg bij Holzgau. Over de nieuwe hangbrug van 200m lengte en 110m hoogte verder wandelen via een mooi pad door de bloemenweiden met moerasjes boven Tschiggen en door het bos naar het bergstation Jöchelspitz en uiteindelijk via Seesumpf en Klapf afdalen tot achter de kerk bij Bach.

Maandag 09-07-12   *Dag 7 – Memminger Hütte.* Vanaf de Parkplatz-Memmingerhütte (1554m) stijgen naar de Memmingerhütte, gelegen op 2242m. Hier wordt overnacht. Eventueel 's middags naar een (of meer) van de drie Sewi-Seen (Untere, Mittlere 2582m, Obere 2585m).

Dinsdag 10-07-12   *Dag 8 – Memmingerhütte (2242m) – Bach.* Zwaarte: 1150m dalen. Afdalen naar Parkplatz Memminger Hütte en verder dalweg via Madau tot Bach volgen.

Woensdag 11-07-12   *Dag 9 – Lech Formarinsee.* Begin van de Lechweg het nieuwe lange-afstands-pad van Formarinsee naar Füssen. Dit is traject nr. 1 (7,5 km tot Älpele). Dit begintraject is vanwege de vele sneeuwvelden slechts 10 dagen geleden opengesteld. Via begraasde maar ook prachtige bloemenveldjes gewandeld tot Johannesbrücke.

Donderdag 12-07-12   *Dag 10 – Jöchelspitz/Elbigenalp.* Per stoeltjeslift naar Bergstation Jöchelspitz. Van hieruit over de Alpenrosensteig, naar de Bernardseckhütte op 1812m. Daarna lange afdaling over goede paden naar Elbigenalp op 1030m. Facultatief is beklimming naar de top van de Jöchelspitz op 2226m.

Vrijdag 13-07-12   *Dag 11 – Warth/Lech.* Via de pas Hochkrumbach afdalen naar de Körbersee. Via het dal van de Bregenzer Ache naar Oberlech/Lech.

Zaterdag 14-07-12   *Dag 12 – terugreis.*

Dagverslagen

Excursie op de eerste dag, 4 juli – Rita

In een postbus met scholieren vertrokken we naar Stanzach om vandaar langs de 'flechtende Lech' naar Fornach te wandelen. Over die 5 km deden we de hele dag. De Lech ligt in een dal tussen de Lechtaler en Allgauer Alpen. Het gedeelte waar we langs wandelden met het 'Wildfluszlandschaft' is sinds kort Natuur Park. De snelstromende rivier kan zelf de bedding bepalen en blijft steeds ondiep met brede grintbeddingen waarop veel hout terecht komt. Met het smeltwater uit de bergen komen allerlei soorten mee die eigenlijk op grotere hoogte voorkomen. Zo vonden we zilverwortel en slangenkruid naast elkaar, maar ook veel rondbladig wintergroen en meerdere soorten orchideeën.

We begonnen de wandeling met prachtige zonnig weer. Voor sommigen zijn veel planten nieuw maar voor anderen is het een feest van herkenning. Het Lech-pad gaat afwisselend door wat rijker bos van grove els, berk en open plekken met dennen. Al gauw verspreidde de groep zich omdat er flora's werden geraadpleegd, naar insecten werd gekeken en veel gefotografeerd. Om 1 uur lunchten we op een plekje langs het pad, in de schaduw of in de zon. Nu werd de rivierbedding steeds breder, het aantal gevonden soorten orchideeën liep op tot elf. Tegen vijven begon het onweersachtig te worden en vier van ons gingen nog naar de hangbrug over de rivier. Dat was niet de bedoeling geweest en de rest van de groep ging met de bus van 5 uur terug naar Bach. Deze eerste avond verschenen meteen de flora's op tafel om tot in detail soorten te determineren.

Donderdag 5 juli 2012 - Theo

De dag begon stralend met een prachtig uitzicht op de omringende bergen en de langzaam verdwijnende mist. Lopend naar de bushalte konden we vaststellen dat ook de Bachrivier zijn karakteristieke grijsblauwe kleur had herwonnen. De bustocht naar het Edelweisshaus was betrekkelijk vlak tot aan het plaatsje Steeg om vervolgens steil omhoog te gaan naar het Edelweisshaus met prachtige vergezichten in het snel dieper wordende dal.

Vanuit het Edelweisshaus, gelegen op 1500m hoogte, startte onze rondwandeling via Wilde Kaiser en Mute. De aangegeven tijd van 2,5 uur hield vanzelfsprekend geen rekening met het enthousiasme van onze groep en met het feit dat dit de eerste kennismaking was met planten en dierenleven op deze hoogtes. Het eerste stukje van onze wandeling verschafte ons al een veelheid aan prachtige planten met een rijke schakering in zowel kleuren als vormen. Naast een aantal verschillende orchideeën (kogel, aangebrande, witte kleine en paarse, grote muggen orchis) zagen we o.a. de levendbarende duizendknoop, de paarse campanula scheuchz, de paarsblauwe bergcentauri, het gele zonneroosje, het gele Alpenkruiskruid, verdorde bruine klaver en een uitgebloeide meelprimula.

De veelheid en variatie verdween grotendeels bij het betreden van de begraasde weides. De Alpensfeer werd versterkt door de diverse koeien die met rinkelende bellen nieuwsgierig dichterbij kwamen en op deze manier sterk bijdroegen aan het verhogen van ons wandeltempo. Gemotiveerd door de diverse waarnemingen gingen we dan ook in een stevig tempo verder op weg naar de Wilde Kaiser. Een ingelaste koffiepauze werd wreed verstoord door een groepje Schotse Hooglanders, die het vooral op Walter begrepen hadden. Nadat we Walter ontzet hadden, vervolgden we onze tocht om rond lunchtijd aan te komen bij de Wilde Kaiser, gelegen op 1840 meter hoogte.

De Wilde Kaiser bleek te bestaan uit 3 houten huisjes op een rij, waarvan de bovenste zodanig gekanteld was dat er bij nieuwe sneeuw voor het voortbestaan van alle drie gevreesd dient te worden. Wijs geworden door de ontmoetingen met de diverse koeien en Schotse Hooglanders besloten wij een door schrikdraad omgeven, niet begraasde alpenweide als lunchlocatie te gebruiken. Op deze weide vonden we naast de welverdiende rust o.a. prachtige narcisanemonen, maanvarens, bolrapunzels, trollius, kogelorchideeën en roze schermen van de grote bevernel.

Anemone narcissifolia (narcis-anemoon) - *Nigritella nigra* (zwarte vanilleorchis) - *Pseudorchis albida* (witte muggeorchis)

Na de lunchpauze werd de tocht vervolgd naar de op 2040 meter hoogte gelegen Mute. Onderweg zagen we naast de welriekende muggeorchis, de witte muggeorchis, de vanille orchis en de altijd groene nachtorchis ook diverse alpenroosjes en drias. Heel bijzonder was ook het levendbarende alpengras en de paring van twee herderspaarlemoervlinders, die zich niet lieten storen en ons daardoor een unieke kans gaven een en ander te fotograferen.

Het laatste, soms redelijk steile gedeelte van de tocht voerde ons terug naar het Edelweisshaus via diverse prachtig bebloemde hellingen. blauwe gentianen, Alpenweegbree, trollius, gevlekte orchideeën, alpenroosjes en margrietten zorgden voor een fantastische bloemenpracht, terwijl de aanwezigheid van een geluusklokje ons geluk vervolmaakte.

Nadat we neergestreken waren op het terras van het Edelweisshaus besloten de weergoden dat het tijd werd om de flora en fauna weer van het nodige water te voorzien, een timing die niet beter had kunnen zijn. Een uitermate geslaagde dag!!

Vrijdag 6 juli – tocht naar Madautal met Gasthaus Hermine en het Alperschontal - Geert

De harde kern stond al om 8:15 uur klaar om op weg te gaan. De wandeling zou uit een aanlooproute (4 km) en de eigenlijke tocht uit 6 km bestaan. Er waren echter zoveel verschillende planten en insecten dat we na 1 ½ uur op een punt aankwamen waarop bij een eerder op een richtingspaal 20 minuten als looptijd had gestaan. Lopen en gericht naar de natuur kijken kost tijd. Om 12:30 uur kwamen we op een lunchplek en Marian en ik gingen na deze pauze terug. De rest van de groep is een eindje doorgelopen. Toen zij op een wekje kwamen waar zoveel stond dat de rest van de route niet is bezocht.

Rond het Gasthaus Hermine was gemaaid en er stond een kapel uit 1629 die in 2003 is gerestaureerd. De weg er heen was omzoomd door sparren en weijtjes.

Eén stuk was een donker laantje waar ik volop kon oefenen op de herkenning van pluisdraadmos en etagemos. Zie de foto's en de beschrijving.

Pluisdraadmos, Rhytidiadelphus triquetrus –

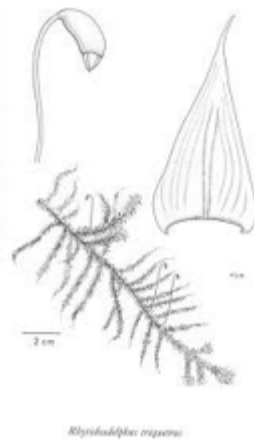
Je ziet een rechtopstaande stengel met een plukje takjes aan de top. Als je de plant tussen duim en wijsvinger houdt, dus top en voet van de plant, en deze zachtjes een klein beetje naar elkaar brengt, doet de stijfheid mij aan een pijpenrager denken.

De stengel is rood, door een sterke loop zie je de lengteplooien aan de voet van de stengel. Een stengel kan tot 20 cm lang zijn. In Nederland zijn voor het laatste kapsels in 1942 gevonden, bij Bergen. Het is een soort die algemeen in de duinen voorkomen, wel sterk achteruit gegaan; en het Waddendistrict, vrij algemeen in de Noordoostpolder, vrij zeldzaam in Drenthe en het Krijtdistrict; elders zeer zeldzaam. Op niet te droge en niet te voedselarm. Licht beschaduwde zandgronden; in graslanden, heiden en duinen (vooral op noordhellingen) en lichte naald- en loofbossen.

De stengelplukjes vallen op

Foto's: *Rhytidiadelphus triquetrus* - pluimstaartmos

Gewoon etagemos, *Hylocomium splendens* –

De stengels zijn in het veld dakpansgewijs gerangschikt, de stengel is roodbruin, stengelbladen onderaan met lengteplooien, sterke loep. De bladeren zijn glanzend.

In Nederland vrij algemeen in de duinen en in het waddendistrict, Drenthe, Noordoostpolder en de Noord-Veluwe, elders geheel of vrijwel geheel afwezig. Vooral op strooisel in naaldbomen, in heiden en in tenminste oppervlakkig ontkalkte duinen, minder in oude loofbossen en soms in venen; meestal op noordhellingen.

Foto's: *Hylocomium splendens* - etagemos

Uiteraard stonden er volop orchideeën, ook enkele zeggen hadden mijn belangstelling zeegroene zegge (*Carex flaca*) en gele zegge (*Carex flava*). Zie de foto's.

Zeegroene zegge, *Carex flacca* -

Groeit in vochtige tot matige droge, onbemeste graslanden, vooral op leem en kalkhoudende bodem, ook wel in duinvalleien en leem- en kleigroeven (Heukels).

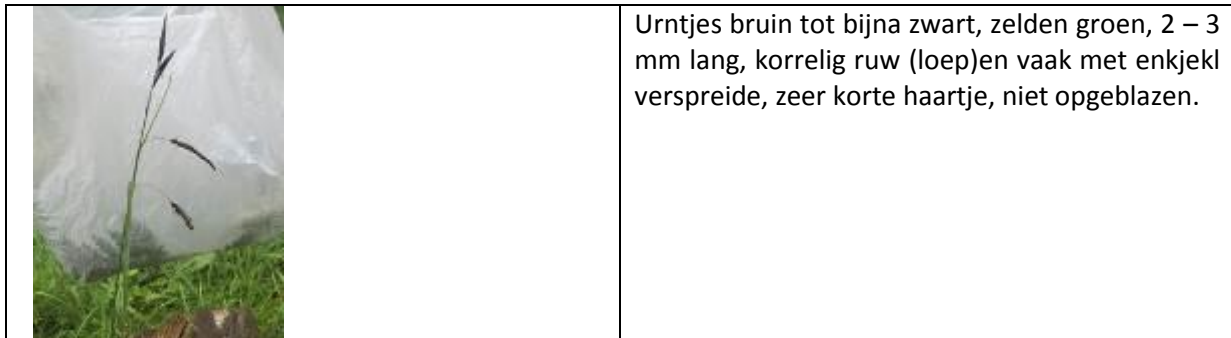

Foto: *Carex flacca* – zeegroene zegge

Gele zegge, *Carex flava* -

In moerassige graslanden en natte loofbossen, Rode Lijst 1 (Heukels).

Foto's: *Carex flava* – gele zegge

De weiden stonden vol met grote ratelaar en gele morgenster. Op de terugweg hebben Marian en ik heel veel gefotografeerd.

Hoogtepunten waren een stuk of 15 soorten orchideeën, een ree, een vos, koraalwortel, graslelie en heel veel moesdistels in de weiden.

Dagverslag 7 juli - Emanuel

Ook vandaag gingen we weer met de postbus op pad. Zoals gebruikelijk is iedereen weer op tijd (een voorbeeldige groep) en iedereen had zijn 'Lechtalcard' meegenomen zodat we probleemloos konden opstappen. Via Schönau-Holzgau-Walchen-Steeg komen we in Warth. We hebben dan Tirol verlaten en gaan al dalende verder naar Lech in Vorarlberg. In Lech zien we het mooi beschilderde Hotel Post. Als onze Koninklijke familie op wintersport gaat dan verblijft ze daar. Deze dag zal niet al te spannend zijn omdat we per gondelbaan naar boven gaan. Bovengekomen op de Rüfikopf blijkt het aanzienlijk kouder te zijn, °11 C ! Maar eerst wordt er door Margriet getrakteerd op koffie. Daarna

wat extra kleren aan en dan maar genieten van de prachtige vergezichten. Als je in de goede richting keek, tot in Tokio.

Ook mooi zicht op erosiehellingen van de formatie die gevormd is in de tijd dat de Thetyszee bestond. Hier en daar lagen nog sneeuwveldjes. Grote stukken waren nog maar pas sneeuwvrij. Geen wonder dat er Soldanella's gezien werden. Sommige Rumex alpinus-exx hadden nog niet eens tijd gehad om bladgroen te vormen. Al snel verloren we ons aan de vele mini-tuintjes die op de rotspartijen waren gedrapeerd. Oude bekenden zoals Veronica alpina, Ligusticum mutellina, Viola calcarata, Saxifraga paniculata en Androsace chamaejasme werden weer begroet. Er werd veel gesnuffeld en we schoten voor geen meter op. Maar ja: we waren op hoogte en om dan snel naar beneden te denderen is een beetje zonde.

Op korte afstand van elkaar vonden we Primula auricula in bloei/ met bloemknoppen en exx. die al bezig waren met zaadvorming. Een bewijs dat het microklimaat op die hoogte een heel belangrijke rol speelt. Plotseling hoorde we de hoge fluittonen van Murmeltiere. Ze lieten zich heel goed zien en fotograferen. Ik begrijp nu ook waarom Margriet er zo jong uit blijft zien. Ze zei dat bij gebruik van Murmeltiervet je eeuwig jong blijft. Of ze het eet of smeert heb ik niet gehoord...

Via een breed maar glibberig pad, kwamen we bij een bergmeer waar koffiepaauze werd gehouden.

Vandaar rustig aan naar de Monzabonalpe. Veel bijzondere soorten werden er niet genoteerd. Alleen *Luzula alpina*, een *Luzula* die er heel grassig uitziet, sprong er uit. Verder omlaag ging het door mooie velden vol *Ranunculus aconitifolius*.

En plotseling was daar een paarsig bloeiende *Gentiana*. Is dat nou *G. pannonica* of *G. purpurea*? Na enig gepieker is voor de laatste soort gekozen. Nog snel even *Gentiana clusii* fotograferen. Dat moet elk jaar een paar keer gebeuren.

Daarna moest er toch echt gelopen worden. De kopgroep van 5 zat waarschijnlijk al op het terras van de bergboerderij Trittalpe. In het landschap stonden een aantal kunstobjecten: roestende stalen mannenfiguren die als wachters over de velden keken. Bij de boerderij was nog voldoende verse karnemelk en ook yoghurt met bananensmaak.

We vervolgen ons pad door zwaar bemeste weilanden. Doorlopen dus maar al snel kwamen we bij stromend water en moerasjes. Dat was weer smullen. Allerlei *Carex*-soorten, *Triglochin palustris* en op een wat droger plekje enkele prachtige exx van *Pedicularis foliosa*. Verder op weg naar Zürs door een enorme bloemenweelde. Het viel op dat er (gelukkig) laat gemaaid werd. Vele ratelaren nog in bloei en allerlei klaversoorten. Met enige regelmaat werd ook de orchidee *Traunsteineria globosa* gezien evenals *Hypochoeris uniflora*. Maar naast die laatste soort stond ook vaak een grote composiet, die er sprekend op leek. 'S Avonds bleek het *Crepis montana* (of *C. bocconeii* = synoniem) te zijn. Nooit

gezien. Daarna flink doorlopen want de bus zou om 17.28 uur vertrekken maar *Pedicularis recutita* moest natuurlijk op de foto. Dan nog maar wat sneller naar beneden over een slingerende asfaltweg.

Pedicularis recutita (stevig kartelblad)

Gentiana punctata –(gestippelde gentiaan)

Na 2 maal overstappen, in Lech en in Steeg, weer terug in Bach. Opnieuw een perfecte dag, en weer prachtig weer.

Na het eten werd 'gewerkt' aan de plantenlijst. Slechts enkele soorten moesten er gedetermineerd worden. Tenslotte wil ik nog opmerken dat het me deze KNNV-reis opviel dat bijna alle deelnemers bijna elke avond actief waren met foto's, planten, en/of dieren. Dat was op eerdere reizen met de KNNV wel eens anders. Dan was men in het begin nog wel actief maar daarna zakte het toch in.

Ook overdag was men veel actiever en de groep bleef meer bij elkaar zodat er ook veel meer leermomenten konden zijn. Ik heb er van genoten.....

Dagverslag 8 juli 2012 - Sjef

Op zondag 8 juli 2012 vertrokken wij om ongeveer half negen met de Postbus richting Lech. In Holzgau stapten we uit de bus om eerst een rondwandeling door het dorpje te maken. Het is een klein dorpje gelegen tussen de hoge toppen van de Allgauer Alpen in het noorden en in het zuiden gelegen toppen van de Lechtaler Alpen. In ongeveer 1400 wordt het al vermeldt in de parochieboeken en is vooral bekend om zijn prachtige muurschilderingen en houtsnijwerk. In de laatste jaren is er veel gerestaureerd. In Holzgau zochten we de Lechweg op om vervolgens in ons eigen dorpje Bach weer uit te komen. De Lechweg (Wanderweg) loopt vanaf de oorsprong van de Lech, de Formarinsee, tot aan de waterval bij Füssen en is ruim 120 km. lang. Ons traject voor vandaag is 9 km lang, met een looptijd van 3 uren.

De wei- en hooilanden waren gelukkig nog niet gemaaid en er werden vele nieuwe planten en vlinders gevonden. Even buiten het dorp leidde de Lechweg ons over een lange spectaculaire hangbrug over de Höhenbachtalschlucht met een totale lengte van 200 meter, 110 meter hoog en een breedte van 1 meter. De bouw van deze brug werd mogelijk gemaakt dankzij o.m. EU-subsidie. Wij moesten nog even wachten op tientallen leerlingen die van de overzijde van brug kwamen. Nu was er even tijd om een groepsfoto te maken. Toen wij over de brug waren vond er direct een koffiepauze plaats.

Nu weer een stukje bos afgewisseld met droge – en natte hooilanden en opslagruimtes voor het gras. Ook hier was nog niet gemaaid. Uit het dorpje Holzgau kwam muziek en marcheerden en aantal brandweer- en muziekkorpsen, Dit waren de Feuerwehrfesten oder spielen. Hun muziek weergalmde tegen de bergen wat een apart geluid opleverde!.De vochtige weilanden stonden vol met onder andere moeraswespen - , riet – en gevlekte orchideeën, wollegras, grote ratelaar, Parnassia en veel meer. Over de Parnassia wist Walter te vertellen over het bijzondere voortplantingsleven en een nog ingewikkelder en even zo'n apart bestuivingsmechanisme! Voor een aantal KNNV-ers iets geheel nieuws.

Bij de loopbruggen en bij de huisjes voor hooiopslag was de grond gestoord en er was een ruderaale flora ontstaan. Met onder andere grote weegbree, zuring, brave Hendrik en de grote brandnetel. Op de laatst genoemde plant woekerde het groot warkruid, ook wel duivelsnaaigaren genoemd. Op een zeer droge helling werden wij ook nog verrast door een groot aantal graslelies. Er was zoveel te zien maar moest nu even snel doorlopen, dus blik op oneindig om weer bij voorhoede te komen. Het pad door het bos voerde ons al dalende af tot aan de oever van de Lech en hierna begon onze tocht weer naar boven. In dit fraaie bos werden bijna 100 rode bosvogeltjes geteld en we hoorden zwarte spechten.

Om ongeveer één uur hadden we een mooi etensplekje gevonden met uitzicht op de berg de Sonnenkogel (2324 m) en even later gaven een paar torenvalken acte de présence tegen een bijna strakblauwe lucht.

Na gegeten te hebben liepen eind door het bos en begon een forse klimpartij dwars door kleine bosjes, wei- en hooilanden en kwamen uiteindelijk uit op een geasfalteerde weg en later een half verhard pad. Aan deze wegen stonden boerenwoningen en een Bauerngasthof. Margriet vertelde ons dat het ijs hier heel lekker was. Wij besloten een ijsje te kopen en inderdaad smaakte dit uitstekend. Op deze hoogte en in dit soort gebied was het maaien en hooien begonnen. Een heel bijzondere vondst was de Edelweisskwekerij achter een landarbeiderswoning! Het was nog enkele honderden meters lopen naar Bach tot dat wij opeens een bordje langs de weg met de tekst KAPEL-BACH. Toch maar dit leuke weggetje genomen en we kwamen midden in het vredige bos uit op een open plek met dit mooie witte kapelletje. Na dit gezien te hebben gingen we door naar Gasthaushaus Alpenblick, Bach.

Maandag 9 juli – tocht naar de Memminger Hütte - Marijke

Om 7.15 uur vertrokken we met z'n tiene naar het gemeentehuis van Bach, het opstappunt voor de tocht. Twee busjes brachten ons naar de voet van de goederenlift van de Memminger Hütte op 1554 meter hoogte. Onze rugzakken bevatten nu ook de nodige spullen om daar straks te overnachten.

De wolkenflarden hingen hier nog laag en gaven de bloemenvelden in het Parseiertal een sprookjesachtig aanzien. Wij klommen langs een snel stijgend pad van keien, leem en klei omhoog. Het viel niet mee om mij op het klimmen te concentreren, want rechts en links stonden allerlei fraai gekleurde bloemen en lage struiken. Maar het was de moeite waard om af en toe stil te staan en tevens om te kijken en te genieten van het steeds kleiner wordende beeld van de waterstroom in het dal.

Na anderhalf uur kwamen wij vrij onverwachts op een enorme alpenweide uit. De zon begon inmiddels door te komen en wij genoten van onze koffiepauze. Het landschap was heel open met aan de randen de hellingen naar de toppen. Langs een grashelling konden wij zelfs twee gemzen zien lopen. De enkele bomen, die hier nog stonden waren gekromd door de sneeuw en de wind. Op verschillende plaatsen kwam het water met veel lawaai naar beneden.

Voordat wij dit gebied konden verlaten moesten wij een bergbeek oversteken. In de beek `stonden` nog grote brokken verijsde sneeuw. Deze gaven ons nog voldoende steun om hierover heen voorzichtig aan de andere kant te kunnen komen.

Na verder omhoog klauteren en enkele zigzaggende stijgende paden zagen wij, over de kam heen, in een soort hoger gelegen open plek, de hut liggen. Het gebouw ligt op een soort verhoging op 2242 meter en is in 1886 gebouwd. Maar eerst moesten wij nog afdalen en een sneeuwveldje oversteken.

Aan de rand hiervan staken twee krokussen hun kopjes omhoog. En daar beneden in de diepte was een soort moerasachtig gebiedje. `Zo moet Nederland er na de IJstijden ongeveer uitgezien hebben` bedachten wij. Op de groene ruimten rond de hut graasde een kudde paarden, haflingers. Vlak voor de hut zat een `murmeltier`, een grote marmot, op een paar meter afstand van ons.

De zeven mannen van onze groep kregen samen een kamer toegewezen evenals de drie vrouwen. Na wat lekkers liepen wij in kleine groepjes wat om de hut en rond het meer.

Vlak voor het eten zagen enkelen een groep van 32 steenbokken langskomen. Op de haastig gemaakte foto's zie je sommige mannetjes recht tegenover elkaar staan op hun achterpoten. Even over negenen waren wij zo moe dat wij ons nachtverblijf opzochten.

Verslag van 10 juli, de afdaling van de Memminger Hütte (2262 m) naar Bach, (1060 m) - Pieter

Na een welverdiende nachtrust begon de dag donker met mist en regen en met een vrolijk enigszins schaars ontbijt. Welgemoed en dik ingepakt in regenkleding begonnen we om 8.00 uur met de afdaling, waar een hele dag voor uitgetrokken was. Al snel hield de regen op en glibberden we langzaam en wat onzeker omlaag. Algauw klaarde het op en was het eerste steile stuk overwonnen.

Na een korte pauze begonnen we om rond 10 uur aan het laatste deel van de steile afdaling. Over een glad en rotsig pad. Er was nauwelijks gelegenheid om te kijken of er nog nieuwe planten te vinden waren, die we op de heenweg over het hoofd hadden gezien. Rond halftwaalf bereiken we het punt, waar we daags te voren aan de beklimming waren begonnen.

Na een welverdiende lunch in de zon, begonnen we om 12.00 uur aan de tweede lange etappe naar huis. Piet en Marijke waren al snel uit het zicht verdwenen. De rest had snel een achterstand, want we vonden “de mooiste bloem van het Lechtal, zoals Walter, onze expert orchideeën-spotter zei, namelijk: 17 bloeiende Vrouwenschoentjes! Daarna gingen we in groepjes ieder in zijn/haar eigen tempo. Bij Gasthof Hermine in Madau (1308 m), werd gerust met vlierbessenlimonade, koffie en gebak. De eigenaar van Hermine vertelde over de avonturen van Madau en Hermine aan het eind van de oorlog, toen de Franse en Duitse soldaten tegeover elkaar stonden.

De tweede etappe ging door fraaie sparrenbossen met weelderige ondergroei afgewisseld met kapvlakten begroeid met een hoge kruidenvegetatie (Hochstauden).

Streptopus amplexifolius

Een mooi plantenvondst was het zeldzame korstmoss, *Lobaria pulmonaria*, (nederlands Longmos), dat een middel tegen longziekten zou zijn. Donkere wolken pakten zich samen en men begon steeds harder te lopen. Jullie verslaggever raakte achter en kon niet meer voorkomen dat hij in een hevige stortbui terecht kwam en doornat (maar wel voldaan) het hotel bereikte. Net voor de finish vond ik nog een nieuwe plantensoort; namelijk de donkere ooievaarsbek met licht lila bloemen (*Geranium phaeum subspecies lividum*).

Het meest boeiende van deze dag was voor mij het doorlopen van alle vegetatie zones van hoog naar laag en de geleidelijke veranderingen in de soortensamenstelling waar te nemen. Het was weer een mooie en interessante dag.

Verslag van woensdag 11 juli - Marian

Na het ontbijt de gebruikelijke korte wandeling naar de bushalte, iedereen de buskaart bij de hand, wat is dat een mooie uitvinding. De rit naar Lech hebben we al vaker gemaakt maar het is elke keer weer als nieuw, wat een uit- en vergezichten. Verveelt nooit !

Zon scheen in het dal maar de bergen hadden wolken om de top, en het zou best eens een bewolkte dag kunnen worden. Richting Lech, vooral voorbij Holzgau, wordt het dal steeds smaller, de weg steeds bochtiger, de bergen lijken steiler en beneden bruist de Lech.

Bij Lech wordt het dal weer breder, en dat geeft ruimte voor een massa hotels, typisch ski-oord, heel luxueus, maar je kan er nog geen horloge meepikken, we hebben het geprobeerd. Kopen kon wel, als

je er 6000 euro voor over had. Margriet draafde eerst even naar de VVV om te informeren naar de bus naar Formarinsee. Tijdens het wachten werd nog een waterspreeuw gespot, naast de oude (1665) overdekte houten brug.

De toch al smalle weg naar boven werd versperd door zwartwit vee en diverse Milka-koeien, en die hadden geen haast, waarom zouden ze ook.

Boven was het bewolkt en kil, maar we besloten toch even te gaan kijken hoe de Formarinsee erbij lag, en die bleek in de wolken te zijn, maar terwijl we daar stonden trokken de wolken op en konden we de hele See zien. Het stukje tussen bushalte en See was niet om door te lopen voor het plantenvolk. Wat daar allemaal niet stond te bloeien!! We liepen gelijk weer achter op het schema van de laatste bus. Maar de plantenlijst werd hier beduidend langer. En toen we dan uiteindelijk op de route liepen bleef de bloemenpracht ons volgen: alpenroos, gentianen, vanille-orchis, viooltjes, lansvaren noem maar op. Weinig vogels, weinig insecten maar de bloemen waren erg fotogeniek.

En om 13.15 uur, bij de alpenleeuwenbekjes, taraa.... de zon. Dus we konden, alweer, in de zon zitten eten. De weg, of beter het paadje, was prachtig: beetje klauteren tussen de rotsblokken door maar ook vlakke stukken waar je even de wei in kon op zoek naar van alles en nog wat.

Dus we hadden geen schijn van kans om de bus van 3 uur naar Lech te halen, en misschien wilden we dat ook helemaal niet, iedereen was veel te leuk bezig. Uiteindelijk kwamen we toch bij de typisch Tiroler uitspanning Alpele. Het terrasvolk besloot om daar de horeca te gaan steunen en 6 diehards moesten toch nog weer even die andere wei in. Je weet maar nooit.....

En net voor de bus van 4.12 naar Lech vertrok deed Walter de vondst van de dag, eindelijk dan de kleine keverorchis. Iedereen blij en opgetogen.

Dus we konden nu rustig op de bus wachten om weer naar ons Bach te gaan. 's Avonds werd er ijverig gedetermineerd, planten én vlinders, met Oostenrijkse gezang op de achtergrond. Niet iedereen was dol op die muziek, maar het kon blijkbaar niet zonder.

Donderdag 12-juli - Annie

Aankondiging: Per stoeltjeslift naar Bergstation Jöchelspitz. Van hieruit via de top van deze berg op 2226 m over de Alpenrosensteig, óf (alternatief niet via top) naar de Bernardseckhütte op 1812 m. Daarna lange afdaling over goede paden naar Elbigenalp op 1030 m. Per bus naar Bach terug. Zwaarte: stijgen 450 m, dalen 1100-850m.

Verslag: Als laatste stapte ik - als sardientjes in een blik- in de propvolle bus vanuit Bach naar de Jochelbahn. Gelukkig duurde die rit maar een paar minuten! De stoeltjeslift doet er 20 minuten over. Wat een rust: koeien en vingerhoedskruiden onder ons. Uitgestapt snel een paar kiekjes gemaakt van Knnv-ers- in-stoeltjes, van een lachende Marian!

Op 1768 m. hoogte loopt een Botanisch Lehrpad met infoborden over de geologie en planten. Enkele kritische floristen glimlachen om sommige onjuist genoemde planten. Beetje onzorgvuldig gedaan is mijn mening. We drentelen langs uitgebloeide Pulsatilla's met uitgeplozen haarkoppies die alle

kanten op wapperen. Ze waren wit - weet ik nog van 2009 - sommige zijn de gele variant. Een klein geel groepje bloeit nog en gaat op portret. De elegante witte narcisanemoon met haar typische 'narcisachtige' kroonbladen mogen we opnieuw begroeten.

Crepis bocconeii, lijkend op eenhoofdig biggenkruid, is geen big maar een gele streepzaad en nieuw voor ons. Met lintbloemen lijkend op valkruid maar toch iets nonchalanter. De echte 'eenhoofdige big' staat er ook. Leerzaam om die verschillen zo naast elkaar te zien, of we dat volgend jaar nog weten.....

Hypochaeris uniflora (eenhoofdig biggekruid)

Crepis bocconeii

Arnica montana (Valkruid)

Dan passeren we een valkruidveld met struikheide en bos- en rijssbessen ongekend mooi met een enkele mug(genorchis ertussen. Grappig om te zien: valkruid, die met hun gezichtjes naar de zon staan gekeerd! *Picris hieracioides*, een bitterkruid met haviks-kruidachtige blaadjes! De blauwe *Gentiana koch* met de olijfgroene binnenvlekken staat mooi te zijn.

Bij het Bergheu-Museum volgt een koffiestop. Maanvarentje, *Veronica fruticans* en de groene nachtorchis rondom. Overleg over de beklimming van de Jöchelspitze. De meeste deelnemers kiezen toch meteen voor de weg over de Alpenrosensteig. Ik niet. De Jöchelspitze (= 2226 m.) levert niet die planten op die ik er in 2009 heb gezien. De boel is verpest door schapenmest.

Plantago atrata

Leuk om te zien op de Jöchelspitze: jonge kwebbelende scoutingmeisjes met opgeknoopte paardenstaartjes in korte broekjes met kippenvelbenen en geel gelakte nagels. Ze liepen snel en deden gewoon de Panoramaweg (die ons was afgeraden) alsof het de gewoonste zaak van de wereld was! Na 'n broodje verlaten we de top en bekijken een dalletje waar nog sneeuw lag, zien *Plantago atrata*, een hele kleine weegbree, slechts 3 exemplaren, maar oh wat schóón en *Ranunculus alpestris*, een lage witte boterbloem, met vettige blaadjes. Aan de sneeuwrand staan een paar Alpenfranjeklokjes de insecten te verleiden. *Gentiana bavarica* iets verderop is ook van de partij. We vervolgen ons pad op de Alpenrosensteig, dalen een stukje, lopen langs groene elzen met geluksklokjes in de ondergroei samen met Alpenroosjes.

Kruisen watervalletjes, koelen daarbij de handen en lopen door. Mijn maag knort, een blaar kondigt zich aan en bij *Lathyrus laevigatus* volgt een foto-, brood- en pleisterstop. Dan weer langs de mooiste egeel gekleurde Arnica-velden met struikheidevegetatie. Zou Drente er vroeger ook zo uitgezien hebben? Ogen te kort, we moeten snel door, de bus halen. Tijd voor de Bernardseckhütte waar de 1^e groep Holunder (=vlierbloessemirop) al of niet met Apfelstrudel heeft genuttigd, is er voor de 2^e groep niet bij. Hoeft ook niet, planten bewonderen heeft de voorkeur. Daarna volgt een steile grindafdaling en zien we in het bos *Galium rotundifolium*, koraalwortel, 5 x *Malaxis*. Langs de weg nog een prachtige lichtgele *Campanula thyrsiodes*. boswikke drapeert letterlijk enkele sparren.

Tijdens een hoognodige plasstop zie ik aan de overkant van de weg iets wits staan dat ik niet meteen herken: *Monotropa/stofzaad*, een paar stengeltjes!! Al jaren niet gezien, wat een feest. Een mooie witte schermbloeiende *Laserpitium/laserkruid* in de wegberm trekt de aandacht.

Het aantal van 50 dagvlinders is vandaag bereikt. Ook parelmoervlinders zijn door de vlindermensen gesignaleerd. Kortom : een prachtige dag.

Vrijdag 13 juli - Piet

Dit is de tiende wandeldag en de laatste. Het begint met motregen, wat wel regenkleding betekent. Bij het eerste meer de Kalbelesee zien we voor de eerste keer meerkoet, wilde eend, kuifeend. Iets verder notenkraker, paapje en de braamsluiper. Voordat we Berghotel Korbersee bereiken noteren we nog wat sijzen voor de lijst. Hierbinnen houdt de oehoe ons een tijdje in het oog.

Na de koffie en gebak gaan we verder richting Alpe Auenfeld. Langs het pad groeit de plant kaal wasbloempje. De regen is nu van weinig betekenis. Op splitsing volgen we Oberlech, 5 kwartier nog. Maar eerst milchbutter en geitendrap bij Alpe Auenfeld. 'Herr segne unsere Heimat' staat op een kruis en hier zal zeker niet de boer mee bedoeld worden die het land met gier aan het besprenkelen was. Hij is trouwens degene die eigenaar is van Alpe Auenfeld.

Cerinth glabra (kaal wasbloempje)

Bij de lunchplek laat de grote barmsijs zich een paar keer zien. Hier groeit ook de gentiana purpurea.

Tien voor vier staan we klaar bij de kabelbaan (Petersboden-Bahn) die ons van Oberlech naar Lech brengt. Hier pakken we de bus terug naar Bach.

Phyteuma orbiculare (bolrapunzel)

Gentiana purpurea (purpergentiaan)

Zaterdag 14 juli – Margriet

In de ochtend reizen we per taxibus naar het station in Reutte, waar onze eerste trein van vandaag om iets over negen uur zal vertrekken. Dit is de 'boemeltrein' naar Kempten. Vanaf Kempten gaat het verder met snellere treinen, waarbij de ICE vanaf Frankfurt ons met een snelheid van soms meer dan 300km per uur steeds dichterbij huis brengt. Volgens plan komen we in de avond tegen half acht op station Arnhem aan, waarna iedereen verder huiswaarts reist.

Met bijzonder veel genoegen kijk ik terug op deze Lechtalreis, die voor mij in alle opzichten geslaagd is: gelukkig zonder 'brokken', ons goedgezinde weergoden en vooral een bijzonder enthousiaste groep deelnemers. Dankzij hun inzet is ook deze reis weer een topreis geworden met heel veel waarnemingen. Vooral de lijst met planten, maar ook de vlinder- en insectenlijst is aanzienlijk.

Margriet Bekking

Geologie-

De Lechtaler Alpen zijn onderdeel van de Noordelijke Kalkalpen. Geologisch gezien zijn de Lechtaler Alpen voornamelijk uit gesteenten uit het Trias opgebouwd. De oudste laag van betekenis is de Wettersteinkalk; de 8 km lange barriere, de Heiterwand. De meeste toppen echter zijn gevormd uit dolomietgesteente met duidelijke gelagingen met scheuren en kloven. De jongste laag uit het Trias is het harde en massieve Riffkalk die de toppen van de Holzgauer Wetterspitze en Freispitze vormen. Tijdens het Jura-tijdperk is mergel afgezet (Bschlaber en Elmer Kreuzspitze), alsook een harde maar vegetatievriendelijke Hornstein- en Aptychenkalklaag (zoals de hoogste top van de Lechtaler Alpen, de Parseier Spitze (bij Madau) van 3.036m), waardoor je nu zeer bloemrijke alpenweiden aantreft. Ook het Freispitzmassief (bij Madau) en de Roggspitze (Bockbach) De in het Krijt ontstane laag is op de Muttekopf in de zg. Gossau-lagen ('n roodkleurig conglomeraat) vertegenwoordigt, die de jongste gesteenten in de Lechtaler Alpen vormen.

Gezien de gevarieerde geologische opbouw, is ook de flora zeer soortenrijk. Op veel hellingen groeien alpenrozen. Op de hogere hellingen kan men er vanaf half mei grote aantallen Aurikels aantreffen (*Primula auricula*). 'n Bijzondere almbloeier is de geneeskrachtige *Ligusticum mutellina* (Mutterwurz), in de volksmond Madaun genoemd. Hierna is de almweide bij Madau vernoemd.

De zijdalen kenmerken zich door hun kloven en ravijnen met watervallen. Dit is ontstaan doordat in het Pleistoceen het hoofddal, het Lechtal, door de enorme druk van de veel grotere hoofdgletscher, dieper uitgeschuurd werd dan de zijdalen. Na het smelten van de gletschers waren zogenaamde hangende dalen ontstaan die met imposante watervallen in het hoofddal uitmondde. Het kalkgesteente van de Lechtaler – en Allgäuer Alpen is relatief zacht en door het constant schurende water zijn de zijdalen tot op het niveau van het hoofddal uitgediept.

WAARNEMINGEN

PLANTEN – verantwoording en literatuurlijst door Annie Vos & Emanuel Kneepkens

Van de in het veld op habitus herkende plantensoorten zijn de namen genoteerd. Vaak wordt ter controle nog in het veld naar details gekeken om kenmerken te controleren. Bij twijfel of bij onbekende soorten wordt (enig verantwoord) materiaal meegenomen. Van sommige exemplaren zijn detailfoto's gemaakt. 's Avonds is veel materiaal gedetermineerd met behulp van de meegenomen flora's (zie literatuurlijst).

Over het algemeen kon het meegebrachte materiaal op naam gebracht worden.

De wetenschappelijk namen zijn ontleend aan de nomenclatuur van Flora Helvetica. De Nederlandse namen in de 2^e kolom komen uit Heukels of uit Lambinon/De Langhe e.a.. De niet- officiële Nederlandse namen komen uit o.a. Blamey en staan tussen haakjes. Een enkele opmerking staat ook tussen haakjes. De datakolom geeft aan op welke excursie de soort is gezien. De dagen 9 en 10 juli (hutovernachting: 9 heen en 10 terug, beide dagen hetzelfde traject), wordt samen gerekend tot dag 9.

Gekozen is om die soorten te noteren, die een redelijke afspiegeling vormen van de vegetatie van de betreffende excursiedagen. Er is niet getracht om op alle dagen alle soorten te noteren. De planten in Bach, het dorp waar ons hotel staat, zelf zijn op verschillende dagen gedetermineerd en krijgen daarom een X in de datakolom.

Het meegebrachte materiaal van alle deelnemers, met name van Pieter Ketner en Margriet Bekking zijn tezamen met het plantenmateriaal van Annie Vos en Emanuel Kneepkens tot één plantenlijst verwerkt.

Om de gegevens overzichtelijk per soort te kunnen presenteren is ervoor gekozen de kolom met de 'familienamen' niet in deze plantenlijst op te nemen.

In totaal zijn 592 plantensoorten genoteerd.

Latijnse naam	Nederlandse naam
<i>Abies alba</i>	Zilverspar
<i>Acer campestre</i>	Spaanse aak
<i>Acer pseudoplatanus</i>	Gewone esdoorn
<i>Achillea atrata</i>	(Zwartgerand duizendblad)
<i>Achillea macrophylla</i>	(Grootbladig duizendblad)
<i>Achillea millefolium</i>	Duizendblad
<i>Acinos alpinus</i>	(Alpensteentijm)
<i>Aconitum napellus</i>	Blauwe monnikskap
<i>Aconitum vulparia</i>	Gele monnikskap
<i>Actaea spicata</i>	Christoffelkruid
<i>Adenostyles alliariae</i>	(Grijze klierstijl)
<i>Adenostyles glabra</i>	(Kale klierstijl)
<i>Aegopodium podagraria</i>	Zevenblad
<i>Agrimonia eupatoria</i>	Gewone agrimonie
<i>Agropyron caninum/Elymus can.</i>	Hondstarwegras
<i>Agrostis capillaris</i>	Gewoon struisgras
<i>Ajuga pyramidalis</i>	Piramidezengroen
<i>Ajuga reptans</i>	Kruipend zenegroen
<i>Alchemilla alpina</i>	(Alpenvrouwenmantel)
<i>Alchemilla conjuncta</i>	
<i>Alchemilla fissa</i>	
<i>Alchemilla vulgaris</i> agg	Vrouwenmantel
<i>Allium schoenoprasum</i>	Bieslook
<i>Allium vineale</i>	Kraailook
<i>Alnus incana</i>	Witte els
<i>Alnus viridis</i>	(Groene els)
<i>Alopecurus pratensis</i>	Grote vossenstaart
<i>Amelanchier ovalis</i>	Europees krentenboompje
<i>Androsace chamaejasme</i>	(Dwergmannschild)
<i>Anemone narcissiflora</i>	(Narcis-anemoon)
<i>Angelica sylvestris</i>	Gewone engelwortel
<i>Antennaria dioica</i>	Rozenkransje
<i>Anthemis tinctoria</i>	Gele kamille
<i>Anthericum ramosum</i>	Vertakte graslelie
<i>Anthoxanthum alpinum</i>	(Alpenreukgras)
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	Gewoon reukgras
<i>Anthriscus sylvestris</i>	Fluitenkruid
<i>Anthyllis vulneraria</i>	Wondklaver
<i>Aquilegia atrata</i>	(Donkere akelei)
<i>Aquilegia vulgaris</i>	Wilde akelei
<i>Aquilegia vulgaris</i> ssp. <i>nigricans</i>	uit: Adler
<i>Arabis hirsuta</i> ssp. <i>sagittata</i>	(ondersoort van Ruige scheefkelk)
<i>Arabis alpina</i> ssp. <i>alpina</i>	(Alpenscheefkelk)
<i>Arctium minus</i>	Gewone klit

Latijnse naam	Nederlandse naam
Arctostaphylos uva-ursi	Berendruif
Arenaria ciliata	
Arenaria serpyllifolia	Zandmuur
Arnica montana	Valkruid
Arrhenatherum elatius	Glanshaver
Aruncus dioecus	Geitenbaard
Asarum europaeum	Mansoor
Asplenium ruta-muraria	Muurvaren
Asplenium trichomanes	Steenbreekvaren
Asplenium viride	Groensteel
Aster alpinus	(Alpenaster)
Aster bellidiastrum	(Alpenmadelief)
Astragalus alpinus	(Alpenhokjespeul)
Astragalus glycyphyllos	Hokjespeul
Astragalus penduliflorus	(Knikkende hokjespeul)
Astrantia major	Groot sterrenscherm
Athyrium distentifolium	(Alpen-Waldfarn)
Athyrium filix-femina	Wijfjesvaren
Bartsia alpina	(Alpenhelm)
Bellis perennis	Madeliefje
Berberis vulgaris	Zuurbes
Betula pendula	Ruwe berk
Biscutella laevigata	Brilkruid
Blysmus compressus	Platte bies
Botrychium lunaria	Maanvaren
Brachypodium pinnatum	Gevinde kortsteel
Brachypodium sylvaticum	Boskortsteel
Briza media	Bevertjes
Bromus erectus(HK:Bromopsis erecta)	Bergdravik
Bromus inermis	Kweekdravik
Buphthalmum salicifolium	Wilgkoeieoog
Calamagrostis villosa	(Wollig struisriet)
Calluna vulgaris	Struikhei
Caltha palustris	Gewone dotterbloem
Campanula barbata	(Baardklokje)
Campanula cochleariifolia	(Zodeklokje)
Campanula glomerata	Kluwenklokje
Campanula rapunculoides	Akkerklokje
Campanula rotundifolia	Grasklokje
Campanula scheuchzeri	(Scheuchzer's klokje)
Campanula thyrsoides	(Geel trosklokje)
Campanula trachelium	Ruig klokje
Capsella bursa-pastoris	Herderstasje
Cardamine amara	Bittere veldkers

Latijnse naam	Nederlandse naam
<i>Cardamine flexuosa</i>	Bosveldkers
<i>Cardamine pratensis</i>	Pinksterbloem
<i>Cardamine resedifolia</i>	(Resedabladige veldkers)
<i>Carduus defloratus</i>	(Alpendistel)
<i>Carduus personata</i>	(Gemaskerde distel)
<i>Carex acuta</i>	Scherpe zegge
<i>Carex alba</i>	Witte zegge
<i>Carex atrata</i> ssp. <i>atrata</i>	(Geschwärzte Segge)
<i>Carex canescens</i> (in <i>Hk.curta</i>)	Zompzegge
<i>Carex caryophyllea</i>	Voorjaarszegge
<i>Carex curta</i>	Zompzegge
<i>Carex davalliana</i>	Veenzegge
<i>Carex demissa</i> (<i>Hk.C.oederi</i> ssp. <i>oedocarpa</i>)	Geelgroene zegge
<i>Carex digitata</i>	Vingerzegge
<i>Carex dioica</i>	Tweehuizige zegge
<i>Carex echinata</i>	Sterzegge
<i>Carex ferruginea</i>	(Roestzegge)
<i>Carex firma</i>	(Polster-Segge)
<i>Carex flacca</i>	Zeegroene zegge
<i>Carex flava</i>	Gele zegge
<i>Carex frigida</i>	(Koudminnende zegge)
<i>Carex lepidocarpa</i>	Schubzegge
<i>Carex nigra</i>	Zwarte zegge
<i>Carex ornithopoda</i>	Vogelpootzegge
<i>Carex pallescens</i>	Bleke zegge
<i>Carex panicea</i>	Blauwe zegge
<i>Carex paniculata</i>	Pluimzegge
<i>Carex parviflora</i>	
<i>Carex rostrata</i>	Snavelzegge
<i>Carex sempervirens</i>	(Altijdgroene zegge)
<i>Carex sylvatica</i>	Boszegge
<i>Carlina acaulis</i>	(Zilverdistel)
<i>Carlina vulgaris</i>	Driedistel
<i>Carum carvi</i>	Karwij
<i>Centaurea jacea</i>	Knoopkruid
<i>Centaurea montana</i>	Bergcentaurie
<i>Centaurea pseudophrygia</i>	(Pruikcentaurie)
<i>Centaurea scabiosa</i>	Grote centaurie
<i>Cephalanthera longifolia</i>	Wit bosvogeltje
<i>Cephalanthera rubra</i>	Rood bosvogeltje
<i>Cerastium arvense</i>	Akkerhoornbloem
<i>Cerastium cerastoides</i>	(Dreigriffliges Hornkraut)
<i>Cerastium fontanum</i> ssp. <i>vulgare</i>	Gewone hoornbloem
<i>Cerintho glabra</i>	(Kale wasbloem)

Latijnse naam	Nederlandse naam
<i>Chaerophyllum hirsutum</i>	(Heggenribzaad)
<i>Chaerophyllum hirsutum</i> agg.	(Heggenribzaad)
<i>Chaerophyllum hirsutum</i> agg.	(Heggenribzaad)
<i>Chaerophyllum villarsii</i>	(Villars' ribzaad)
<i>Chamerion angustifolium</i>	Wilgenroosje
<i>Chamorchis alpina</i>	(Dwergorchis)
<i>Chenopodium bonus-henricus</i>	Brave hendrik
<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	Verspreidbladige goudveil
<i>Cicerbita alpina</i>	(Alpenmelksla)
<i>Cirsium acaule</i>	Aarddistel
<i>Cirsium arvense</i>	Akkerdistel
<i>Cirsium eriophorum</i>	Wollige distel
<i>Cirsium erisithales</i>	(Bleekgele vederdistel)
<i>Cirsium heterophyllum/helenioides</i>	Ongelijkbladige distel
<i>Cirsium oleraceum</i>	Moesdistel
<i>Cirsium palustre</i>	Kale jonker
<i>Cirsium spinosissimum</i>	(Alpenvederdistel)
<i>Cirsium vulgare</i>	Speerdistel
<i>Clematis alpina</i>	(Alpencllematis)
<i>Clinopodium vulgare</i>	Borstelkrans
<i>Coeloglossum viride</i> (Hk. <i>Dactylorhiza</i> v.)	Groene nachtorchis
<i>Colchicum autumnale</i>	Herfsttijloos
<i>Conium maculatum</i>	Gevlekte scheerling
<i>Convallaria majalis</i>	Lelietje-van-dalen
<i>Corallorhiza trifida</i>	Koraalwortel
<i>Cornus sanguinea</i>	Rode kornoelje
<i>Corthusa matthioli</i>	(Heilglöckchen)
<i>Corylus avellana</i>	Hazelaar
<i>Cotoneaster horizontalis</i>	Vlakke dwergmispel
<i>Cotoneaster tomentosa</i>	(Viltige dwergmispel)
<i>Crepis aurea</i>	(Gold-Pippau; Goudbloemstreepzaad)
<i>Crepis bocconeii</i>	
<i>Crepis paludosa</i>	Moerasstreepzaad
<i>Crocus albiflorus</i>	Bonte crocus
<i>Cruciata laevipes</i>	Kruisbladwalstro
<i>Cuscuta epithymum</i>	Klein warkruid
<i>Cuscuta europaea</i>	Groot warkruid
<i>Cynoglossum officinale</i>	Veldhondstong
<i>Cynosurus cristatus</i>	Kamgras
<i>Cypripedium calceolus</i>	Vrouwenschoentje
<i>Cystopteris fragilis</i>	Blaasvaren
<i>Dactylis glomerata</i>	Kropaar
<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	Bosorchis

Latijnse naam	Nederlandse naam
<i>Dactylorhiza maculata</i>	Gevlekte orchis
<i>Dactylorhiza majalis</i>	Brede orchis
<i>Daphne mezereum</i>	Rood peperboompje
<i>Daphne striata</i>	(Gestreept peperboompje)
<i>Daucus carota</i>	Peen
<i>Deschampsia cespitosa</i> ssp. <i>gaudinii</i>	
<i>Deschampsia flexuosa</i>	Bochtige smele
<i>Dianthus barbatus</i>	Duizendschoon
<i>Digitalis grandiflora</i>	Grootbloemig vingerhoedskruid
<i>Doronicum grandiflorum</i>	(Grootbl. voorjaarszonnebloem)
<i>Draba aizoides</i>	Geel hongerbloempje
<i>Dryas octopetala</i>	(Achtster; Zilverwortel)
<i>Dryopteris dilatata</i>	Brede stekelvaren
<i>Dryopteris filix-mas</i>	Mannetjesvaren
<i>Echium vulgare</i>	Slangenkruid
<i>Eleocharis multicaulis</i>	Veelstengelige waterbies
<i>Epilobium alpestre</i>	(Kransblad-basterdwederik)
<i>Epilobium alsinifolium</i>	(Veldmuurbasterdwederik)
<i>Epilobium anagallidifolium</i>	(Alpenbasterdwederik)
<i>Epilobium ciliata</i>	Beklierde basterdwederik
<i>Epilobium montanum</i>	Bergbasterdwederik
<i>Epipactis atrorubens</i>	Bruinrode wespenorchis
<i>Epipactis helleborine</i>	Brede wespenorchis
<i>Epipactis palustris</i>	Moeraswespenorchis
<i>Equisetum arvense</i>	Heermoes
<i>Equisetum palustre</i>	Lidrus
<i>Equisetum sylvaticum</i>	Bospaardenstaart
<i>Equisetum variegatum</i>	Bonte paardenstaart
<i>Erica carnea</i>	(Sneeuwheide)
<i>Erigeron acer</i>	Scherpe fijnstraal
<i>Erigeron uniflorus</i>	(Eenhoofdige fijnstraal)
<i>Eriophorum angustifolium</i>	Veenpluis
<i>Eriophorum latifolium</i>	Breed wollegras
<i>Eriophorum scheuchzeri</i>	(Scheuchzer's wollegras)
<i>Eriophorum vaginatum</i>	Eenarig wollegras
<i>Eupatorium cannabinum</i>	Koninginnekruid
<i>Euphorbia cyparissias</i>	Cipreswolfsmelk
<i>Euphorbia stricta</i>	Stijve wolfsmelk
<i>Euphorbia stricta</i>	Stijve wolfsmelk
<i>Euphrasia rostkoviana</i> (Hk: <i>E. officinalis</i>)	Beklierde ogentroost
<i>Euphrasia stricta</i>	Stijve ogentroost
<i>Fagus sylvatica</i>	Beuk
<i>Festuca altissima</i>	Boszwenkgras
<i>Festuca pratensis</i>	Beemdlangbloem

Latijnse naam	Nederlandse naam
<i>Festuca rubra</i>	Rood zwenkgras
<i>Filipendula ulmaria</i>	Moerasspirea
<i>Fourraea alpina</i>	Armbloemige scheefkelk
<i>Fragaria vesca</i>	Bosaardbei
<i>Frangula alnus/Rhamnus frangula</i>	Sporkehout/Vuilboom
<i>Fraxinus excelsior</i>	Es
<i>Gagea fistulosa</i>	
<i>Galeopsis pubescens</i>	Zachte hennepnetel
<i>Galeopsis speciosa</i>	Dauwnetel
<i>Galium anisophyllum</i>	(Ungleichblättriges Labkraut)
<i>Galium aparine</i>	Kleefkruid
<i>Galium boreale</i>	Noords walstro
<i>Galium megalospermum</i>	
<i>Galium mollugo</i>	Glad walstro
<i>Galium pumilum</i>	Kalkwalstro
<i>Galium rotundifolium</i>	(Rondbladig walstro)
<i>Galium verum</i>	Geel walstro
<i>Gentiana acaulis (=Kochiana)</i>	(Stengelloze gentiaan)
<i>Gentiana asclepiadea</i>	(Zijdeplantgentiaan)
<i>Gentiana bavarica</i>	(Beierse gentiaan)
<i>Gentiana clusii</i>	(Grootbloemige gentiaan)
<i>Gentiana germanica</i>	Duitse gentiaan
<i>Gentiana lutea</i>	Gele gentiaan
<i>Gentiana nivalis</i>	(Sneeuwgentiaan)
<i>Gentiana punctata</i>	(Gestippelde gentiaan)
<i>Gentiana purpurea</i>	(Purpergentiaan)
<i>Gentiana purpurea forma lutea</i>	
<i>Gentiana utriculosa</i>	(Blaasgentiaan)
<i>Gentiana verna</i>	(Voorjaarsgentiaan)
<i>Gentianella campestris</i>	Veldgentiaan
<i>Geranium phaeum ssp. lividum</i>	
<i>Geranium pyrenaicum</i>	Bermooievaarsbek
<i>Geranium robertianum</i>	Robertskruid
<i>Geranium sylvaticum</i>	Bosooievaarsbek
<i>Geum montanum</i>	(Bergnagelkruid)
<i>Geum rivale</i>	Knikkend nagelkruid
<i>Geum urbanum</i>	Geel nagelkruid
<i>Globularia cordifolia</i>	(Hartbladige kogelbloem)
<i>Globularia nudicaulis</i>	(Naaktstengelige kogelbloem)
<i>Glyceria notata</i>	Stomp vlotgras
<i>Gnaphalium norvegicum</i>	(Noorse droogbloem)
<i>Goodyera repens</i>	Dennenorchis
<i>Gymnadenia conopsea</i>	Grote muggenorchis

Latijnse naam	Nederlandse naam
Gymnadenia odoratissima	Welriekende muggenorchtis
Gymnocarpium dryopteris	Gebogen driehoeksvaren
Gymnocarpium robertianum	Rechte driehoeksvaren
Gypsophila repens	(Kruipend gipskruid)
Hedysarum hedysaroides	(Alpenzoetklaver)
Helianthemum nummularium	Geel zonneroosje
Helictotrichon pubescens	Zachte haver
Hepatica nobilis	Leverbloempje
Heracleum mantegazzianum	Reuzenberenklauw
Heracleum sphondylium	Gewone berenklauw
Hieracium bifidum	
Hieracium aurantiacum	Oranje havikskruid
Hieracium murorum	Muurhavikskruid
Hieracium pilosella	Muizenoor
Hieracium staticifolium	(Engelsgrasbladig muizenoor)
Hieracium villosum	(Viltig havikskruid)
Hippocrepis comosa	Paardenhoefklaver
Homogyne alpina	(Alpenlattich)
Hordelymus europaeus	Bosgerst
Humulus lupulus	Hop
Huperzia selago	Dennenwolfsklauw
Hypericum maculatum(H.dubium)	Kantig hertshooi
Hypericum perforatum	Sint-Janskruid
Hypericum pulchellum	Fraai hertshooi
Hypochaeris uniflora	(Eenhoofdig biggenkruid)
Impatiens noli-tangere	Groot springzaad
Juncus articulatus	Zomprus
Juncus compressus	Platte rus
Juncus effusus	Pitrus
Juncus inflexus	Zeegroene rus
Juncus tenuis	Tengere rus
Juncus trifidus	(Driedelige rus)
Juncus triglumis	
Juniperus communis	Jeneverbes
Juniperus communis ssp. nana	(Dwergjeneverbes)
Kernera saxatilis	(Bolhauwtje)
Knautia arvensis	Beemdkroon
Knautia dipsacifolia	Bergknautia
Koeleria pyramidata	een Fakkелgras
Lactuca serriola	Kompassla
Lamium album	Witte dovenetel
Lamium maculatum	Gevlekte dovenetel
Larix decidua	Europese lork
Laserpitium latifolium	Breed laserkruid

Latijnse naam	Nederlandse naam
Lathyrus occidentalis (=laevigatus)	
Lathyrus pratensis	Veldlathyrus
Lathyrus sylvestris	Boslathyrus
Leontodon helveticus	(Zwitserse leeuwentand)
Leontodon hispidus	Ruige leeuwentand
Leontodon incanus ssp. incanus	
Leontodon montanus ssp. montanus	(Bergleeuwentand)
Leontodon saxatilis	Kleine leeuwentand
Leontopodium alpinum	(Edelweiss)
Leonurus cardiaca	Hartgespan
Leucanthemopsis alpina	(Alpenmargriet)
Leucanthemum vulgare	Gewone margriet
Ligusticum mutellina	(Alpen-Liebstock)
Ligusticum mutellinioides	(Zwerg-Mutterwurz)
Lilium martagon	Turkse lelie
Linaria alpina	(Alpenleeuwenbekje)
Linum catharticum	Geelhartje
Listera cordata	Kleine keverorchis
Listera ovata (Hk.= Neottia ovata)	Grote keverorchis
Lolium perenne	Engels raaigras
Lonicera alpigena	(Alpenkamperfoelie)
Lonicera caerulea	(Blauwe kamperfoelie)
Lonicera xylosteum	Rode kamperfoelie
Lotus corniculatus	Gewone rolklaver
Lotus maritimus tetragonolobus m.	Hauwklaver
Lotus pedunculatus	Moerasrolklaver
Lupinus polyphyllus	Gewone lupine
Luzula alpina	(Alpen-Hainsimse)
Luzula campestris	Gewone veldbies
Luzula luzuloides	Witte veldbies
Luzula multiflora	Veelbloemige veldbies
Luzula multiflora ssp. congesta	(ondersoort v. Veelbloemige veldbies)
Luzula pilosa	Ruige veldbies
Luzula sylvatica	Grote veldbies
Lycopodium annotinum	Stekende wolfsklauw
Lysimachia nemorum	Boswederik
Lysimachia punctata	Puntwederik
Maianthemum bifolium	Dalkruid
Malaxis monophyllos	
Malva moschata	Muskuskaasjeskruid
Matricaria discoidea	Schijfkamille
Medicago falcata	Sikkelklaver
Medicago lupulina	Hopklaver
Medicago sativa	Luzerne

Latijnse naam	Nederlandse naam
Melampyrum pratense	Hengel
Melampyrum sylvaticum	(Boshengel)
Melica nutans	Knikkend parelgras
Melilotus albus	Witte honingklaver
Melilotus officinalis	Citroengele honingklaver
Mentha longifolia	Hertsmunt
Menyanthes trifoliata	Waterdrieblad
Mercurialis perennis	Bosbingelkruid
Milium effusum	Bosgierstgras
Minuartia verna	(Voorjaarsveldmuur)
Moehringia ciliata	(Bewimperde veldmuur)
Moehringia muscosa	(Moos-Nabelmiere)
Molinia caerulea	Pijpenstrootje
Moneses uniflora	Eenbloemig wintergroen
Monotropa hypopitys	Stofzaad
Mycelis muralis	Muursla
Myosotis alpestris	(Alpenvergeet-mij-nietje)
Myosotis scorpioides	Moerasvergeet-mij-nietje
Myosotis sylvatica	Bosvergeet-mij-nietje
Nardus stricta	Borstelgras
Neottia nidus-avis	Vogelnestje
Nigritella nigra	(Zwarte vanilleorchis)
Nigritella rubra	(Rode vanilleorchis)
Onobrychis viciifolia	Esparcette
Ononis repens	Kruipend stalkruid
Ophrys insectifera	Vliegenorchis
Orchis ustulata	Aangebrande orchis
Origanum vulgare	Wilde marjolein
Orobanche alba	Tijmbremraap
Orobanche gracilis	Bloedrode bremraap
Orobanche minor	Klavervreter
Orthilia secunda	Eenzijdig wintergroen
Oxalis acetosella	Witte klaverzuring
Oxyria digyna	(Alpenzuurkruid)
Oxytropis jacquinii	(Bergspitskiel)
Paris quadrifolia	Eenbes
Parnassia palustris	Parnassia
Pedicularis foliosa	(Bladrijk kartelblad)
Pedicularis palustris	Moeraskartelblad
Pedicularis recutita	(Roodbruin kartelblad)
Pedicularis rostrato-capitata	(Vogelkop-kartelblad)
Pedicularis rostrato-spicata	(Aarkartelblad)
Petasites albus	Wit hoefblad
Petasites hybridus	Groot hoefblad

Latijnse naam	Nederlandse naam
Petasites paradoxus	(Alpenhoefblad)
Peucedanum ostruthium	Meesterwortel
Phegopteris connectilis	Smalle beukvaren
Phleum alpinum	(Alpendoddegras)
Phleum pratense	Timoteegras
Phleum pratense agg.	Timoteegras
Phyteuma hemisphaericum	(Grasrapunzel)
Phyteuma orbiculare	(Bolrapunzel)
Phyteuma ovatum	(Haller's rapunzel)
Phyteuma spicatum	Witte rapunzel
Picea abies	Fijnspar
Picris hieracioides	Echt bitterkruid
Pimpinella major	Grote bevernel
Pimpinella saxifraga	Kleine bevernel
Pinguicula alpina	(Alpenvetblad)
Pinguicula vulgaris	Vetblad
Pinus cembra	(Arve)
Pinus mugo	Bergden
Pinus nigra	Zwarte den
Plantago alpina	(Alpenweegbree)
Plantago atrata	(Bergweegbree)
Plantago major ssp. major	Grote weegbree
Plantago media	Ruige weegbree
Platanthera bifolia	Welriekende nachtorchis
Platanthera chlorantha	Bergnatchorchis
Poa alpina ssp. vivipara	(Alpenbeemdgras, vivipare vorm)
Poa annua	Straatgras
Poa molinerii	
Poa nemoralis	Schaduwgras
Poa pratensis	Veldbeemdgras
Polemonium coeruleum	Jakobsladder
Polygala alpestris	(Bergvleugeltjesbloem)
Polygala alpina	(Alpenvleugeltjesbloem)
Polygala chamaebuxus	(Buxusbladige vleugeltjesbloem)
Polygala vulgaris	Gewone vleugeltjesbloem
Polygala vulgaris ssp. oxypteris	
Polygonatum odoratum	Welriekende salomonszegel
Polygonatum verticillatum	Kranssalomonszegel
Polygonum aviculare	Gewoon varkensgras
Polygonum viviparum	(Levendbarende duizendknoop)
Polypodium vulgare	Gewone eikvaren
Polystichum aculeatum	Stijve naaldvaren
Polystichum lonchitis	Lansvaren
Populus tremula	Ratelpopulier

Latijnse naam	Nederlandse naam
Potentilla anserina	Zilverschoon
Potentilla aurea	(Gouden ganzerik)
Potentilla crantzii	
Potentilla erecta	Tormentil
Potentilla norvegica	Noorse ganzerik
Potentilla palustris (Hk. Comarum p.)	Wateraardbei
Prenanthes purpurea	(Hazensla)
Primula auricula	(Aurikel)
Primula elatior	Slanke sleutelbloem
Primula farinosa	(Melige sleutelbloem)
Pritzelago alpina	(Alpen-Gemskresse)
Prunella grandiflora	Grote brunel
Prunella vulgaris	Gewone brunel
Prunus avium	Zoete kers
Pseudorchis albida	Witte muggenorchis
Pteridium aquilinum	Adelaarsvaren
Pulmonaria mollis	Zacht longkruid
Pulsatilla alpina	(Alpenanemoon)
Pulsatilla alpina ssp. alpina	(Witte alpenanemoon)
Pulsatilla alpina ssp. apiifolia	(Gele alpenanemoon)
Pulsatilla vernalis	(Frühlings-Anemone)
Pyrola minor	Klein wintergroen
Pyrola rotundifolia	Rond wintergroen
Ranunculus aconitifolius	(Monnikskapranonkel)
Ranunculus acris	Scherpe boterbloem
Ranunculus alpestris	(Alpenranonkel)
Ranunculus lanuginosus	(Wollige boterbloem)
Ranunculus montanus	(Bergboterbloem)
Ranunculus platanifolius	
Ranunculus repens	Kruipende boterbloem
Rhinanthus alectorolophus	Harige ratelaar
Rhinanthus glacialis (in HK.=R.angustifolius)	(Smalbladige ratelaar)
Rhododendron ferrugineum	(Roestbladig alpenroosje)
Rhododendron hirsutum	(Gewimperd alpenroosje)
Ribes alpinum	Alpenbes
Rosa glauca	Melige roos
Rosa multiflora	Veelbloemige roos
Rosa pendulina	(Alpen-Hagrose)
Rubus saxatilis	Steenbraam
Rumex alpestris	(Bergzuring)
Rumex alpinus	(Alpenzuring)
Rumex scutatus	Spaanse zuring
Salix alpina	(Alpenwilg)
Salix glabra	

Latijnse naam	Nederlandse naam
Salix hastata	
Salix herbacea	(Kruidwilg)
Salix purpurea	Bittere wilg
Salix reticulata	(Netwilg)
Salix retusa	(Stompbladige wilg)
Salix serpyllifolia	(Quendelblättrige Weide)
Salix waldsteiniana	(Waldsteiner wilg)
Salvia glutinosa	(Gele salie)
Salvia pratensis	Veldsalie
Salvia verticillata	Kranssalie
Sambucus nigra	Gewone vlier
Sambucus racemosa	Trosvlier
Sanguisorba minor	Kleine pimpernel
Sanicula europaea	Heelkruid
Saxifraga aizoides	(Beeksteenbreek)
Saxifraga androsacea	(Mannschild steenbreek)
Saxifraga caesia	(Blauwgroene steenbreek)
Saxifraga exarata ssp. exarata	(Gegroefde steenbreek)
Saxifraga exarata ssp. moschata	(Muskussteenbreek)
Saxifraga oppositifolia	(Zuiltjessteenbreek)
Saxifraga paniculata	(Pluimsteenbreek)
Saxifraga rotundifolia	Ronde steenbreek
Saxifraga stellaris	(Sterbloemige steenbreek)
Saxifraga umbrosa	
Scabiosa columbaria	Duifkruid
Scabiosa lucida	(Glanzend duifkruid)
Schoenus ferrugineus	(Roestrode knopbies)
Securigera varia (=Coronilla v.)	Bont kroonkruid
Sedum album	Wit vetkruid
Sedum atratum	(Donker vetkruid)
Sedum atratum ssp. carinthiacum	
Sedum sexangulare	Zacht vetkruid
Selaginella selaginoides	(Stekelige mosvaren)
Sempervivum montanum	(Berghuislook)
Senecio alpinus	(Alpenkruiskruid)
Senecio doronicum	(Gemzekruiskruid)
Senecio ovatus (=fuchsii)	Schaduwkruiskruid
Sesleria caerulea	Blauwgras
Silene acaulis	(Stengelloze silene)
Silene dioica	Dagkoekoeksbloem
Silene nutans	Nachtsilene
Silene pusilla	(Strahlensame)
Silene viscaria	Rode pekanjer
Silene vulgaris	Blaassilene

Latijnse naam	Nederlandse naam
Solanum dulcamara	Bitterzoet
Soldanella alpina	(Alpenfranjeklokje)
Soldanella pusilla	(Klein franjeklokje)
Solidago virgaurea	Echte guldenroede
Sorbus aucuparia	Wilde lijsterbes
Sorbus chamaemespilus	
Stachys sylvaticus	Bosandoorn
Stellaria graminea	Grasmuur
Stellaria nemorum	Bosmuur
Streptopus amplexifolius	(Knoopvoet)
Taraxacum officinale	Paardenbloem
Teucrium montanum	Berggamander
Thalictrum aquilegiifolium	Akeleiruit
Thalictrum minus	Kleine ruit
Thesium alpinum	Alpenbergglas
Thesium pyrenaicum	Weidebergglas
Thlaspi rotundifolium ssp. rotundifolium	
Thymus pulegioides	Grote tijm
Thymus serpyllum	Kleine tijm
Tofieldia calyculata	(Bieslelie)
Tragopogon pratensis ssp. oriet.	Oosterse morgenster
Traunsteinera globosa	(Kogelorchis)
Trifolium arvense	Hazenpootje
Trifolium badium	(Bruine klaver)
Trifolium hybridum	Basterdklaver
Trifolium medium	Bochtige klaver
Trifolium montanum	Bergklaver
Trifolium pratense	Rode klaver
Trifolium repens	Witte klaver
Trifolium thalii	(Thal's klaver)
Triglochin palustris	Moeraszoutgras
Trisetum flavescens	Goudhaver
Trollius europaeus	(Trollius)
Tussilago farfara	Klein hoefblad
Urtica dioica	Grote brandnetel
Vaccinium myrtillus	Blauwe bosbes
Vaccinium uliginosum	Rijsbes
Vaccinium vitis-idaea	Rode bosbes
Valeriana montana	(Bergvaleriaan)
Valeriana officinalis	Echte valeriaan
Valeriana tripteris	(Driedelige valeriaan)
Veratrum album (s. str.)	(Dodenwaard)
Veratrum album ssp. album	(Dodenwaard) met witte bloemen

Latijnse naam	Nederlandse naam
<i>Verbascum nigrum</i>	Zwarte toorts
<i>Verbena officinalis</i>	IJzerhard
<i>Veronica alpina</i>	(Alpenereprijs)
<i>Veronica aphylla</i>	(Bladloze ereprijs)
<i>Veronica beccabunga</i>	Beekpunge
<i>Veronica bellidioides</i>	(Rozetereprijs)
<i>Veronica chamaedrys</i>	Gewone ereprijs
<i>Veronica fruticans</i>	(Rotsereprijs)
<i>Veronica officinalis</i>	Mannetjesereprijs
<i>Veronica serpyllifolia</i>	Tijmeprijs
<i>Veronica serpyllifolia</i> ssp. <i>humifusa</i>	
<i>Veronica urticifolia</i>	(Netelereprijs)
<i>Viburnum lantana</i>	Wollige sneeuwbal
<i>Viburnum opulus</i>	Gelderse roos
<i>Vicia cracca</i>	Vogelwikke
<i>Vicia sepium</i>	Heggenwikke
<i>Vicia sylvatica</i>	(Boswikke)
<i>Vincetoxicum hirundinaria</i>	Engbloem
<i>Viola biflora</i>	(Tweebloemig viooltje)
<i>Viola calcarata</i>	(Langsporig viooltje)
<i>Viola hirta</i>	Ruig viooltje
<i>Viola tricolor</i>	Driekleurig viooltje

Geraadpleegde literatuur:

1. Aeschimann, David, Konrad Lauber e.a. - Flora Alpina ; band 1 en 2; 1e dr., 2004, Bern.
2. Lauber, Konrad / Gerhart Wagner - Flora Helvetica, 2e dr., 1998, Bern.
3. Lauber, Konrad / Gerhart Wagner - Bestimmungsschlüssel zur Flora Helvetica, 2e dr., 1998, Bern.
4. Rothmaler, W. - Exkursionsflora von Deutschland:
band 3: Gefäßpflanzen: Atlasband, Nachdruck 11, Auflage 2009, Spektrum Acad.Verlag, Heidelberg.
5. Rothmaler, W.- Exkursionsflora von Deutschland:
band 4: Gefäßpflanzen: Kritischer Band, 10e dr., 2005, München.
6. Grey-Wilson, Chr. en M. Blamey - Bergflora van Europa, 2003, Baarn.
7. Meijden, R.van der - Heukels' Flora van Nederland, 23e dr., 2005 Groningen.
8. Lambinon/De Langhe e.a. , - Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden, 3e dr., 1998, Meise.
9. Adler,W. e.a. Exkursionsflora von Österreich,Liechtenstein,Südtirol, 3e dr, Biologiezentrum der Oberösterr.Landesmuseen, 2008, Linz.
10. Baumann,H. e.a. Orchideen Europas; mit angrenzenden Gebieten;2006,Stuttgart.
11. D. Aichele & H.-W. Schwegler. Die Blütenpflanzen Mitteleuropas. Kosmos Uitg. 2004.

VOGELS LECHTAL 2012 -Samengesteld door Walter van der Meer en Piet Smeets.

Gebruikte gids: ANWB Vogelgids van Europa, L. Svensson

Wilde eend	<i>Anas platyrhynchos</i>
Kuifeend	<i>Aythya fuligula</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Meerkoet	<i>Fulica atra</i>
Koekoek	<i>Cuculus canorus</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Rotszwaluw	<i>Ptyonoprogne rupestris</i>
Huiszwaluw	<i>Delichon urbicum</i>
Boompieper	<i>Anthus trivialis</i>
Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>
Waterpieper	<i>Anthus spinoletta</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Witte kwikstaart	<i>Motacilla alba</i>
Waterspreeuw	<i>Cinclus cinclus</i>
Alpenheggenmus	<i>Prunella collaris</i>
Roodborst	<i>Erithacus rubecula</i>
Nachtegaal	<i>Luscinia megarhynchos</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Paapje	<i>Saxicola rubetra</i>
Kramsvogel	<i>Turdus pilaris</i>
Zanglijster	<i>Turdus philomelos</i>
Merel	<i>Turdus merula</i>
Braamsluiper	<i>Sylvia curruca</i>
Zwartkop	<i>Sylvia atricapilla</i>
Tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i>

Winterkoning	Troglodytes troglodytes
Grauwe vliegenvanger	Muscicapa triata
Glanskop of Matkop	Poecile palustris of P. montanus
Koolmees	Parus major
Kuifmees	Lophophanus cristatus
Boomklever	Sitta europaea
Boomkruiper	Certhia brachydactyla
Gaai	Garrulus glandarius
Ekster	Pica pica
Notenkraker	Nucifraga caryocatactes
Alpenkauw	Pyrrhocorax graculus
Zwarte kraai	Corvus corone
Raaf	Corvus corax
Huismus	Passer domesticus
Vink	Fringilla coelebs
Grote barmsijs	Carduelis flammea
Putter	Carduelis carduelis
Groenling	Chloris chloris
Sijs	Carduelis spinus
Europese kanarie	Serinus serinus

Overzicht zoogdieren en andere dieren – samengesteld door Marijke Kaaijk

Allerlei soorten koeien op de alpenweiden, ezel, kudde schapen tegen de berghelling, berggeiten, paarden, Haflingers, eekhoorn, reeën, edelherten, vos, gemzen, marmotten, kudde van 32 steenbokken.

Verder:

Slakken; wijngaardslakken, gewone haarslakken, Segrijnslakken en Clausilia's.
Graskikker, bruine kikker en donderkopjes, kleine visjes, larfjes in waterbuis, Alpenwatersalamanders.

VLINDERS - samengesteld door Marian Barendtszen

DAGVLINDERS

Dikkopjes

Groot dikkopje
Bont dikkopje
Zwartspriet dikkopje
Geelspriet dikkopje
Groot spikkeldikkopje
Alpenspikkeldikkopje

Ochlodes sylvanus
Carterocephalus palaemon
Thymelicus lineolus
Thymelicus sylvestris
Pyrgus alveus
Pyrgus warrenensis

Pages

Koninginnenpage

Papilion machaon

Witjes

Luzernevlinder spec
Citraenvlinder.
Klein koolwitje
Groot koolwitje
Klein geaderd witje
Groot geaderd witje
Berg geaderd witje
Boswitje
Oranjetipje

Colias spec
Gonepteryx rhamni
Pieris rapae
Pieris brassicae
Pieris napi
Aporia crataegi
Pieris bryoniae
Leptidea sinapis
Anthocharis cardamines

Vuurvlinders

Rode vuurvlinder

Lycaena hippothoe

Blauwtjes

Adonisblauwtje
Boomblauwtje
Alpenblauwtje
Veenbesblauwtje
Klaverblauwtje
Dwergblauwtje
Icarusblauwtje
Bruin blauwtje

Lysandra bellargus
Celastrina argiolus
Albulina orbitulus
Plebejus optilete
Cyaniris semiargus
Cupido minimus
Polyommatus icarus
Aricia agestis

Aurelia's

Gehakkelde aurelia
Atalanta
Kleine vos

Polygonia c-album
Vanessa atalanta
Aglais urticae

Parelmoervlinders

Keizersmantel
Bosrand parelmoervlinder
Grote parelmoervlinder
Herdersparelmoervlinder
Dwergparelmoervlinder
Veldparelmoervlinder
Titania's parelmoervlinder
Bosparelmoervlinder
Zilvervlek
Woud parelmoervlinder
Moerasparelmoervlinder
Steppeparelmoervlinder
Duinparelmoervlinder

Argynnis paphia
Argynnis adippe
Argynnis aglaja
Boloria pales
Mellicta asteria
Mellictae cinxia
Boloria titania
Mellicta athalia
Boloria euphrosyne
Mellicta diamina
Euphydryas aurinia
Mellicta aurelia
Argynnis niobe

Zandogen

Argusvlinder
Rotsvlinder
Bruin zandoogje
Bont zandoogje
Boserebia
Alpenglanserebia
Blinde bergerebia
Zomererebia
Gewone glanserebia
Kleine bergerebia
Gewoon hooibeestje
Alpenhooibeestje
Roodstreep hooibeestje
(vorm bertolis)

Lasiommata megera
Lasiommata maera
Maniola jurtina
Pararge aegeria
Erebia ligea
Erebia nivalis
Erebia parthe
Erebia aethiops
Erebia gorge
Erebia melampus
Coenonympha pamphilus
Coenonympha gardetta
Coenonympha glycerion

NACHTVLINDERS EN MOTTEN – door Marian

BLOEDDRUPJES (Zygaenidae)

St.Jansvlinder

Zygaena purpuralis

Zygaena lonicera

Metaalvlinder

Zygaena filipendula

Adscita statices

SPANNERS

Witte grijsbandspanner

Bruinbandspanner

Geogde bandspanner

Bonte bandspanner

Gerande spanner

Variabele spikkelspanner

Klaverspanner

Donker klaverblaadje

Rouwspanner

Geel spannertje

Spikkelspanner sp.

Gestreepte goudspanner

Psodos quadrifaria

Cabera pusaria

Scotopteryx chenopodiata

Xanthorhoe montanata

Epirrhoe tristata

Lomaspilis marginata

Alcis repandata

Chiasmia clathrata

Macaria alternata

Odezia atrata

Hydrelia flammeolaria

Peribactodes sp.

Camptogramma bilineata

BEERVLINDERS

Zwart beertje

Roodbandbeer

Antolmis rubricollis

Diacrisea sannio

UILEN

Gamma uiltje

Bont halmuiltje

Granietuil

Photodes captincola

Bruine daguil

W-uil

Autographa gamma

Oligia versicolor

Lycophotia porphyrea

Euclidia glyphica

Lacanoba thalassina

MOTTEN

Egale vlakjesmot

Grasmot

Grijze granietmot

Witvlek kruidenmot

Sneeuwvlekje

Witte vedermot

Vedermot spec.

Muntvlindertje

Vogelkersstippelmot

Brandnetelbladroller

Cnephasia communana

Epiblema spec. (bladrollertje)

Grasmineermot

Catoptria pinella

Agriphila spec.

Scoparia ambigualis

Udea olivalis

Eurrhysis polinalis

Pterophorus spec.

Pterophorus spec.

Pyrausta aurata

Yponomeuta evonymella

Celypha lancunana

Hypercollia citrinalis

BEERVLINDERS

Kleine Beer (oostelijke vorm)

Phragmatobia fuliginosa

OVERIGE INSEKTEN – door Marian

KEVERS

Boktorren

Zwartstreepsmalbok

Distelboktor

Jodolia cerambicifolia

Gele 4-vlek boktor

Rode smalbok

Monochamus galloprovincialis

Acmaeops collaris

Strangalis melanura

Agapantha villoviridescens

Pachyta quadrimaculata

Corymbia rubra

Snuitkevers

Distelsnuitkever
Groene snuitkever
Otiorhynchus fuscipes

Hylobius abietis
Phyllobius argentatus

Bladhaantjes

Steilkopjes
Phytodecta spec.
Schildpadtor
Chrysomela herbacea

Cryptocephala sericeus

Cassida

Bladsprietkevers

Rozenkevers
Hoplia kevers, in vele kleuren
Hoplia kever
Penseelkever
Gouden tor

Phyllopertha horticola
Hoplia farinosa
Hoplia philanthus
Trichius fasciatus
Cetodia aurata

En verder nog

Oliekever
Mestkever
Groene zandloopkever
Bijenwolf
Kniptor met mooie paarse kop
Kleine rode weekschild (Soldaatje)
Zwartpootsoldaatje
Wolkever

Meloe spec.
Geotrupes stercocarius
Cicindela campestris
Trichodes apiarius
Ctenicera cuprea
Rhagonycha fulva
Cantharis fusca
Lagria hirta

LIBELLEN

Grote keizerlibel
Zuidelijke bronlibel
Vuurjuffer

Anax imperator
Cordulegaster bidentata
Pyrrhosoma nymphula

WANTSEN , en een cicade

Bloedcicade
Bessenwants
Pyjamawants
Boswants
Hadrodemus m-flavus
Leptoterna dolabrata, adult en nimf
Grypocoris stysi
Schaatsenrijder spec
Groene stinkwants, nimfen

Cercopis vulnerata
Dolycoris baccarum
Graphosoma lineatum
Pentatomes rufipes

Gerris spec.
Palomena prasina

SPINNEN

Komkommerspin

Araneus cucurbitina

Eikenbladspin
Phalangium opilio (hooiwagen) Araneus ceropegia

VLIEGEN, al horen ze soms bij een andere soort, ze vliegen wel allemaal
Villa hottentotta, een wolzwever met korte zuigsnuit

Schorsvlieg	Mesembrina meridiana
Snip- of snavelvlieg	Rhagio scolopaceus
Blaaskopvlieg	Sicus ferrugineus
Schorpioenvlieg	Panorpa communis
Dansvlieg	Empis tessellata
Kameleonwapenvlieg	Stratiomys chamaelon
Woeste sluipvlieg	Tachina fera
Moesdistelboorvlieg	Tephritis conura
Steenvliegen	Plecoptera spec.
Roofvlieg sp.	Machinus spec.
Dazen	Tabanus spec.

ZWEEFVLIEGEN

Witte reus	Volucella bombylans
Snorzweefvlieg	Episyrphus balteatus
Wollig gitje	Cheilosia illustrata
Witte halvemaanweefvlieg	Scaeva pyrastris
Bessenweefvlieg	Syrphus ribesii
Gele veenzweefvlieg	Sericomyia silentis
Doodskopzweefvlieg	Myathropa florea
Grote langlijf	Sphaerophoria scripta
Gewone snuitvlieg	Chrysotoxum bicinctum
Puntbijvlieg	Eristalis nemorum

Diversen: Fluweelmijt en een paar kakkerlakken

SPRINKHANEN

Wrattenbijter	Decticus verrucivorus
Alpenstruiksprinkhaan	Pholidoptera aptera
Groene bergsprinkhaan	Miramella alpina

WESPEN/ en BIJEN

Groene bladwesp	Rhogogaster viridis
Tenthredo campestris (bladwesp)	
Tenthredo notha	
Knopwesp spec.	Cimbicidae
Honingbij	Apis mellifera
Grote mierwesp	Multilla europaea